

INTRODUKSJON

Dette foredragsopplegget har arbeidstittelen "Alternativ framtid". Sjølve tittelen har vi friskt og freidig rappa fra utredningsprosjektet til Framtida i våre hender. Som kjent har AKP uttrykt seg positivt om sjølve prosjektet. Men samtidig har vi markert at det sjølsagt vil komme til å være strid om konklusjonene på prosjektet. Vi ønsker å være med i denne debatten. Vi ser den i aller høyeste grad som vårt bord, for om det finnes noen som har gode forslag til en alternativ framtid, så er det vi. Samtidig som vi ønsker å være svært lydhøre for det som kommer fram fra andre fornuftige mennesker.

ET VIRKELIG ALTERNATIV

Vi nærmer oss en valgkamp som kommer til å bli en ny lidelse i Gro og Kåre-gymnastikk. Debattene vil fortape seg i detaljer og skattetabeller, mens krigene raser og folk sulter i hjel. I forhold til dette må vi stille opp et alternativ, og ikke bare et puslete reformalternativ. Vi må slå fast at den kapitalistiske verden raser til helvete på første klasse, og at dette angår FOLK FLEST, og ikke minst DE UNGE. Vi må prøve å skjære igjennom ulla og gi folk et nytt perspektiv. Kommunismen er ikke en urealistisk utopi, den er en praktisk nødvendighet dersom menneskeheten skal bli i stand til å hanskas med de veldige kreftene den har satt i bevegelse. Det er ikke kommunismen, men kapitalismen som er urealistisk.

ERFARINGER

Vår erfaring er at mange folk "tenner" på de problemene vi tar opp. Mange folk er bevistt på deler av det som skjer. Se f.eks. de opplyste artiklene som har vært i Oslo Arbeiderblad om skogsdøden i mellom-Europa. Men det trengs marxisme til for å sette tinga i et helhetsperspektiv.

Noen få av oss har erfaringer fra møter om disse tinga. Undertegna har vel snakka på et par titalls møter om slike problemer. Jeg har snakka for så forskjellige forsamlinger som Bodø Gymnas og Heismontørenes fagforening, med og uten motinnleder. Ved å ta opp problemene på denne måten har jeg fått det beste utgangspunktet jeg har vært borte i for å agitere for kommunismen. Jeg har opplevd at alt fra småradikale gymansiaster til lokale Unge Høyre-folk til sin egen store overraskelse har funnet seg sjøl i ivrig diskusjon om åssen et kommunistisk samfunn kunne organiseres.

HVA SKAL VI FÅ TIL

Får vi til dette i stor målestokk, blir plutselig AKP et langt mer interessant parti enn alle de andre. Vi blir et intellektuelt og politisk kraftsenter. Hvis vi skal få det

alternativ framtid

til, krever dette en innsats på brei front av store deler av partiet. Til nå har bare noen få kamerater drivi med dette så og si aleine. Det er ikke godt nok til å få den slagkrafta og den kvaliteten vi ønsker. På den andre sida klarer vi heller ikke å få til en tilstrekkelig bredde i høst. Det opplegget vi antyder er derfor ment som en mellomting. Vi skal utvide denne typen møter, og utvide tallet på folk som driver denne typen agitasjon og folkeopplysning. Vi har særlig tenkt på skolene, både gymnas-er og høyskoler. Derfor sier det seg sjøl at vi må samarbeide med Rød Ungdom og NKS. Det er sikkert lurt å undersøke mulighetene for å få til åpne møter med f.eks. "Framtida i våre hender". Undertegnede skal møte Damman i studentersamfunnet i høst under tittelen "Alternativ Framtid". Det ville være meget bra om flere kommunister kunne stille opp i liknende konfrontasjoner.

HVA FÅR DERE?

I denne omgangen får dere et lite innlegg jeg holdt på Kongsberg Gymnas mot FRPs Per Atle Skjervengen. Det er jo veldig stikkordmessig, og må sjølsagt bygges ut med mye mer henvisninger, fakta og argumentasjon. Jeg vil heller ikke stikke under en stol at det er ganske skarpe motsigelser i partiet om noe av det jeg tar opp. Særlig er noen kamerater nokså uenige i det perseptivet jeg trekker opp på den teknologiske revolusjonen. For det første mener de at det ikke er en så omfattende teknologisk revolusjon underveis som den jeg skisserer. For det andre mener de at denne revolusjonen ikke nødvendigvis vil skjerpe motsigelsene i kapitalismen på den måten jeg hevder. Jeg vil sjølsagt fortsatt argumentere for mitt syn, men når jeg nå har det privilegiet å få sendt det ut på denne måten, skylder jeg å gjøre dere oppmerksom på de kritiske røstene. For å underbygge det synet som legges fram her, legger jeg ved en lengre anmeldelse som jeg har skrivi av boka "Den tredje bølgen", bare ment som referansemateriale. Ellers nevner jeg en del referansemateriale i parantes i foredraget.

Pål Steigan

FRAMTIDA TIL DAGENS UNGE

Foredrag på Kongsberg Gymnas

Jeg har blitt bedt om å snakke om framtida til dagens unge. Som ateist vil jeg da tillate meg å starte med en lignelse:

Dere har sikkert hørt om passasjerskipet Titatic. Det var i sin tid verdens fineste og sikreste passasjerskip. Ingenting i verden kunne true skipet. På sin aller første tur gikk Titanic på et isfjell og sank. det sies at mens skipet sank fortsatte orkesteret å spille.

alternativ framtid

De andre politiske partiene snakker om Norge og kapitalistisk økonomi som man snakket om Titanic. Ingenting kan hindre en lykkelig framtid. Men i virkeligheten har skuta allerede gått på grunn, den tar inn vann og har alt slag-side. De andre partiene snakker ikke om dette, de krangler bare om hvilket melodi orkesteret skal spille.

Åssen kan jeg si at den norske kapitalistiske skuta har gått på grunn når den ser så pen og pyntelig ut? Jeg mener, fortsatt har de fleste en jobb, fortsatt har de fleste en bra bolig, sjøl om arbeidsløsheta har økt og husleia tar halve lønna til mange.

Jo, jeg kan si at skuta er på grunn, fordi Norge er en del av en verdensøkonomi og denne verdensøkonomien er ei ei djup krise. Som dere veit er Norge helt avhengig av verdensøkonomien. Halvparten av det vi bruker i dette landet er import. Til nå har denne kapitalistiske verdensøkonomien fungert på en måte, men fra nå av bærer det utfor bakke. Hvis dette systemet går dukken, så tar det sjølsagt Norge med seg i dragsuget.

1. Arbeidsløshet. Hver femte eller tiende av dere må regne med å bli arbeidsløs i kortere eller lengre tid det nærmeste tiåret. I de rike industrilanda er nesten 35 millioner mennesker arbeidsløse. (34,8 millioner i OECD i sommer, i følge Economist. Og dette er på toppen av en høykonjunktur. Englands arbeidsløshet har blitt økt til åtte ganger hva det var på 8 år - fra 400.000 til ca. 3,2 millioner. USA skryter av at de de siste fem åra har skapt 15 millioner nye jobber. Men det er like mange arbeidsløse i USA i dag som for 5 år sia, nemlig over 8 millioner og tallet på dem som ligger under den offisielle amerikanske fattigdomsgrensa har økt fra 35 til 40 millioner. I Maggie Thatchers England går fattigfolk i Liverpool på dynga og leiter i søpla fra de rike for å finne noe de kan trenge til å opprettholde livet. Arbeidsløsheta i Vest-Tyskland har nådd opp i 2,5 millioner.)

2. Datarevolusjonen. (Egentlig de nye teknologiske revolusjonene, for som det vedlagte notatet forklarer dreier det seg ikke om en, men om mange revolusjoner.) Vi står foran en ny industriell revolusjon. Den nye revolusjonen er større enn overgangen fra jordbrukssamfunn til industrisamfunn i forrige århundre. Den åpner for fantastiske muligheter for å frita oss for slitsomt drittarbeid og kjedelig rutinearbeid. Men det er dessverre sånn at de som eier kapitalen bare er og bare kan være opptatt av tre ting, nemlig fortjeneste, fortjeneste og fortjeneste. Derfor vil de nytte den teknologiske revolusjonen ikke bare til å frita oss fra kjedelig drittarbeid, men til å frata oss arbeid i det hele tatt. Det amerikanske vitenskapstidsskriftet "Scientific American" forklarte situasjonen veldig godt da de sa: Nå nærmer menneskeheten seg Paradiset, i den forstand at vi blir i stand til å produsere alt det vi trenger praktisk talt uten innsats av menneskelig arbeid. Men slik vårt økonomiske system er må du ha lønn for å leve og arbeid for

alternativ framtid

å få lønn. Derfor følgende paradoks, så lenge det økonomiske systemet er sånn vil alle sulte i hjel i Paradiset. (Sagt på en marxistisk måte: Det vil bli produsert bruksverdier i massevis. Men de vil ikke kunne få form av bytteverdi på et marked. Et system som bygger på lønnsarbeid, kapital og marked blir en absurditet når produktiviteten har nådd et slikt nivå. Hvis det allikevel av en eller annen grunn opprettholdes med politiske og militære midler vil det føre til sult og ekstrem massearbeidsløshet.)

(I en rapport til Romaklubben skriver en rekke ledende europeiske forskere at perspektivet er opp mot et par hundre millioner arbeidsløse om 30-40 år, dersom ikke det økonomiske systemet legges om. Se "Microelectronics and Society - A report to the Club of Rome. Av Gunter Friedrichs og Adam Schaff. De peker på at de som vil rammes i størst grad er de unge som vil møte stengte dører på arbeidsplassene, kvinnene og de eldre.)

3. Sult. Fire femdeler av menneskeheten bor i den fattige verden. De er fattige fordi den rike verden holder dem nede i fattigdom. Er kapitalismen i stand til å sikre dem ei god framtid? Nei, tvert om er det nettopp den samme kapitalismen som er disse menneskenes ulykke. I seksti- og syttiåra fikk de mange løfter om hvor fint det skulle bli hvis de satsa nettopp på det kapitalistiske verdensmarkedet. Store europeiske og amerikanske monopoler fikk disse landa til å satse på noen få råvarer, slik som kakao og jordnøtter. Ideen var at dette skulle gjøre dem så rike at de også kunne sikre seg mat og teknologi. I dag opplever de samme landa verdens verste blåmandag. Den ensidige satsinga har utarma jordbruksområdene deres og råvareprisene har falt. Landa er nå verken i stand til å forsørge seg sjøl med mat eller å betale den enorme gjelda de har samla opp til de rike landa. Avstanden mellom det rike mindretallet og det fattige flertallet har økt voldsomt. I dag dør kanskje så mye som 50 millioner mennesker hvert år av sult, underernæring og sykdommer som følger av sult og underernæring. 14 millioner barn dør på denne måten hvert år. Det svarer til at alle barn i de store Vest-europeiske landa skulle dødd ut i løpet av ett år.

For tre-fire år sia bestemte det amerikanske kornbyrået seg for å senke kornproduksjonen med 9 millioner tonn per år. De var nemlig redde for at prisene på korn skulle falle, derfor måtte de redusere produksjonen for å holde fortjenesten oppe. 9 millioner tonn svarer til en halv kilo korn per dag for 50 millioner mennesker i ett år. Maten finnes altså. Men de som sulter har ingen kjøpekraft til å skaffe seg maten, og det strir mot kapitalismens vesen å gi bort all denne maten uten fortjeneste. Derfor er massedøden en pris menneskeheten må betale for gleden ved å ha et kapitalistisk verdenssystem.

Under tidligere president Carter blei det satt ned ei gruppe som skulle forske på utsiktene fram mot år 2000. Dens konklusjoner er entydige: Dette kommer bare til å bli verre, og MARKEDSKREFTENE KAN IKKE LØSE PROBLEMET.

Verdens flertall har ingen interesse av et slikt økonomisk system. Er det noen som helst grunn til å tru at fire femdeler av menneskeheten vil fortsette å finne seg i et slikt system? Og når de nekter vil rystelsene spre seg til vår del av verden. I dag er situasjonen den at om tre Latin-amerikanske land slo seg sammen om en betalingsboikott, altså nekta å betale gjelda si, så ville det amerikanske og dermed det vestlige banksystemet rase over ende. (se forøvrig et stort oppslag om sultkatastrofen i Klassekampen i første halvdel av august.)

4. Økologisk krise. Kampen for mest mulig profitt har ført til en sinnssvak rovdrift på naturen. Fordi det er billig på kort sikt gjør vi havet til ei søppelfylling, uten tanke på de langsiktige virkningene. Fordi effektiv rensing er dyrt truer industriforurensing med å gjøre Schwartzwald og andre skogområder i Sentral-Europa til virkelig Svart skog. Halvparten av trærne i tyske skoger antas å være sjuke.

Hvert år forsvinner et skogareal på størrelse med sør-Norge uten at ny skog plantes i stedet. Hvert år blir en del av jordoverflaten som svarer til 2 ganger Danmarks størrelse ørken.

Den hensynsløse rovdrifta, der bare den kortsiktige fortjenesten spiller noen rolle har skapt disse økokatastrofene. Vi veit ennå ikke hvor langtrevkende skadevirkninger som allerede er i gang. Blant annet er et stort antall av jordas dyre- og plantearter utsletta i vårt århundre. Hvis profitten fortsatt skal styre verdensøkonomien er det uugåelig at dette vil bli verre. Den omfattende bruken av olje og køl som energi kan i løpet av kort tid gi så mye karbondioksyd i atmosfæren at temperaturen på jorda begynner å stige. Menneskeheten har ikke råd til at kapitalismen får fortsette å ture fram på denne måten. Kapitalismen har betydd den største og raskeste utviklinga i menneskehetens historie. Men nå har den skapt produktivkrefter og produksjonsmetoder som fullstendig sprenger rammene for privateieendommen. Disse veldige kreftene kan bare styres i samfunnmessig målestokk. 50 år til med kapitalisme er en økologisk katastrofe. 100 år til med kapitalisme er en økologisk umulighet.

5. Krig. Verden balanserer på kanten av en ny verdenskrig. Det er ikke våpenteknologien som skaper krigen. Krig oppstår av kampen om råstoffer, markeder og kampen for å kontrollere disse militært, altså til sjuende og sist av kampen om maksimal profitt. Kampen om konkurranseevnen kan til slutt ende på slagmarka. Våpenteknologien skaper ikke krig, derfor blir det heller ikke fred ved å ødelegge noen raketter. Men fordi det økonomiske systemet i dag skaper krig blir våpenteknologien en konstant trusel. Det er første gang i menneskene millionårige historie blitt mulig å utslutte livsgrunnlaget for vår art på noen dager eller uker. Nye beregninger viser at en såkalt "middels atomkrig" vil føre til at det blir vinter midt på sommeren over hele det

nordlige halvkula, med temperaturer ned mot 30-40 kuldegrader. Den krigen som strategene i Kreml og Pentagon forbereder ville i seg sjøl bli en enorm økokatastrofe. Jeg trur på menneskeheten. Jeg trur ikke noe på at vi med lovmessig nødvendighet vil oppleve en slik katastrofe. Men dersom det skal unngås er vi nødt til å kvitte oss med det sjuke systemet som hele tida er på randen av å skape en slik krig.

ALTERNATIVET

Hva er så alternativet? Finnes det noe alternativ? Ja, det finnes. For sjøl om mye av det jeg har pekt på er dystert, så er mulighetene også store.

1. Det er ingen grunn til at folk skulle være uten arbeid når det finnes så mange uløste arbeidsoppgaver. Det er ikke viljen til å jobbe eller evnen som mangler. Problemet er et økonomisk system som faktisk tjener på at noen millioner er uten jobb. Avskaff kapitalismen, skap en sosialistisk planøkonomi der produksjonen styres etter behov og ikke etter profitt, så behøver ingen være uten jobb.

2. Ny teknologi er ingen trusel i seg sjøl. Tvert om. Hvis det bare ikke var kapitalisme kunne den brukes til å gi et menneskeverdig liv til alle. Det kunne bli slutt på at en stor del av befolkninga må gå og slite i uinteressante og rutinemessige jobber år ut og år inn. Overskuddet vil bli så stort at alle vil kunne jobbe i en periode, gjerne med langt kortere arbeidstid, utdannes eg en periode, for seinere å ta opp helt andre typer jobber. Det farlige og nedbrytende arbeidet lar vi robotene ta seg av. Men dette krever også at det blir samfunnets behov og ikke fortjenesten som skal styre.

3. Som sagt behøvde det ikke vært sult. Da sulten herja som verst i Bangla Desh hadde landet matvarer for tre års forbruk på lager. Problemet var at de fatigge ikke hadde råd til maten. Senegal var en gang et overskuddsland i matproduksjon, og kunne bli det igjen om det ikke var undertrykt av internasjonal storkapital. Det er bare europeisk rasisme som trur at de fattige landa er fattige fordi de ikke kan bedre. I virkeligheten skapte mange av disse landa en strålende kultur, mens våre forfedre bodde i huler. Det er de rike landa som holder verdens flertall nede i fattigdom. Hvis det kapitalistiske verdenssystemet styrtes kan ddet skapes et nytt verdenssystem som bygger på gjensidig samarbeid og utvikling.

4. De økologiske problemene formelig skriker etter langsiktig planlegging. Og med plan tenker jeg ikke på sånne kortsiktige tiltak som at engelsk kapital løser problemet med smogen ved å bygge ti meter høyere piper, slik at dritt-en deres detter ned som sur nedbør i norsk vann i stedet. Jeg tenker på virkelige løsninger. Vi har satelitter som kan gi oss gode bilder av verdens ressurser, ja som faktisk kan kartlegge ressurser under bakken også. Vi har statistikk og datamaksiner til å beregne hva slags ressurser menneskeheten har å rutte med på lang sikt. Det er ikke noe uoverkommelig praktisk problem å lage en planøkonomi som bygger på en

alternativ framtid

langsiktig husholdring med jordas ressurser. Men det krever igjen at det ikke lenger skal være kapital, marked, profitt som bestemmer hva som skal gjøre og ikke gjøres. Saharas vekst og skogsdøden kan stanses, bare vi kvitter oss med kapitalismen. Men det krever sjølsagt internasjonalt samarbeid. Det er begrensa hva sosialisme i ett land kan gjøre med disse problemene.

5. Den kjernefysiske katastrofen kan også unngås. Vi kjemper for en verden uten klasser og uten utbytternasjoner. I en slik verden kan også kriger unngås. Det vil frigjøre enorme krefter til menneskenes felles beste. Store deler av den mest avanserte teknologien og de beste hjernene som menneskeheten har frambrakt brukes i dag til å skape stadig mer ødeleggende våpen. Er vi tjent med et sånt system?

Jeg spør dere som er unge i dag, som har kanskje 60 til 70 år forventa levealder foran dere. Alle de problemene som jeg har skissert opp blir kritiske og høyaktuelle i deres yrkesaktive alder. Kan dere la være å ta stilling til dem? Det er deres egen framtid det gjelder. Kan dere la kapitalismen ødelegge framtida for dere? Er det ikke på tide å begynne å kjempe for ei alternativ framtid?